

§ 57 Valfri församling

ANTON HÄRDER:

Herr ordförande, biskopar och kyrkomötesledamöter: Jag talar för utskottet och utskottets förslag till kyrkomötesbeslut är att avslå motion 2013:41.

Utskottet framhåller i sina överväganden, att det är viktigt att Svenska kyrkan står fast vid den uppgörelse som träffades med staten vid relationsförändringen mellan Svenska kyrkan och staten. Utskottet vill i sammanhanget framhålla, att Svenska kyrkan enligt Lagen om Svenska kyrkan ska bedriva en rikstäckande verksamhet. Utskottet menar, att förutsättningen för att lyckas med detta uppdrag riskerar att försämrats vid en uppluckring av den nu gällande territorialprincipen. Utskottet menar vidare, att det är angeläget att undvika ett omfattande tilläggsdirektiv och därtill hörande förlängning av utredningsuppdraget.

Den här sortens motion om valfri församling har varit uppe ett antal gånger här på kyrkomötet. Utskottet finner att det inte har framkommit något nytt i sakfrågan. Vi förslår därför avslag på motion 2013:41.

IRENE OSKARSSON:

Herr ordförande! Det är möjligt att det inte har tillkommit något nytt i ämnet, men det hindrar inte att om man urholkar stenen det till slut blir ett hål.

Jag står inte som reservant, men jag instämmer i den reservation som bland andra Peder Fohlin har undertecknat. Vi är några som ser det som angeläget, att vi fortsätter arbetet med att se på möjligheterna till en friare församlingstillhörighet. För mig är det inte samma sak som Svenska kyrkans uppdrag att finnas territoriellt över hela Sverige. Det är två skilda saker. Det andra är var jag som medlem ska kunna lägga mitt engagemang och min tydliga delaktighet. Då tror jag det är centralt att vi konstaterar att vi lever i en ny tid, där människor är betydligt rörligare och därför också måste få möjligheten att fullt ut engagera sig. Det skulle, som jag har sagt någon gång tidigare i den här talarstolen, för min egen del till exempel kunna innebära, att jag går över gränsen till en av de minsta församlingarna i Linköpings stift. Nu kan jag inte det och det kanske inte blir aktuellt någon gång, det vet jag inte. Det skulle finnas den möjligheten, tror jag, för att fler också skulle kunna engagera sig. Församlingen är där jag ska kunna känna mig hemma och delaktig och där jag kanske har historiska rötter eller andra traditionella band som binder mig men där jag inte bor just nu. Det förhindrar alltså inte, att Svenska kyrkan har ett territoriellt uppdrag att finnas över hela riket. Den är mig veterligt också den enda myndighet – vi ska väl inte säga myndighet men jag hittar inget bättre begrepp – som faktiskt har det inskrivet i sina förordningar att de facto de ska finnas över hela landet. Ingen annan myndighet eller liknande lär ha det, sägs det. Det är också rätt intressant att vi tar vara på den delen.

Jag tycker det är konstigt med utskottets motivering om att, bara för att en utredning har mycket, man inte ska lägga på den mer. Man ska väl snarare se om det är så att det platsar och hör hemma i det utredningsuppdraget, vilket jag kan tycka att det gör, och så tillföra detta. Jag tycker den motiveringen är ganska ihålig.

Tack för ordet och bifall till reservationstexten.

LENNART SACRÉDEUS:

Herr ordförande och kyrkomötesombud! Liksom Irene Oskarsson ber jag att för kristdemokrater för en levande kyrka yrka bifall till motion 2013:41 av Britt Louise Agrell med flera och därmed också bifall till den lagda reservationen.

Motionen vill ju att kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att utfärda tilläggsdirektiv till den utredning om utjämningsystemet, kyrkans fastigheter och clearingfrågor som tillsatts den 5 mars 2013 innebärande, att man inom utredningens ram också ska undersöka möjligheterna till en friare församlingstillhörighet.

Utskottet avvisar detta och vi har fått en argumentation för det. Man gör det bland annat genom att man pekar på, att detta är en fråga som återkommande har återvänt till kyrkomötet. Jag vågar utlova att den lär göra det tills vi har kommit fram i den här frågan. I Danmark finns det ett system som ni alla har hört, eftersom denna debatt kanske upplevs som tuggad eller söndertuggad, som heter *valgmenighet* hos vårt södra grannfolk och systerkyrka där nere, visserligen politiskt styrd som har nämnts här från ärkebiskopens och andras sida. Där klarar man av detta, men i Sverige går det icke på något sätt. Det är farligt, det är ett brott mot staten. Om utskottets företrädare eller någon annan kan hjälpa oss att hitta var i Lagen om Svenska kyrkan det står, att vi inte skulle kunna införa det danska systemet med *valgmenighet*, får ni gärna redovisa var detta förbud finns.

Jag vill ta ett konkret exempel från min egen församling i Mora. Det var en konflikt där mellan kyrkoherden och en ledande befattningshavare på kansliet. Det ledde till att hela hennes släkt som slutade i församlingen lämnade Svenska kyrkan. Det fanns inget alternativ att gå in i Orsa församling eller Älvdalens eller kanske någon annan församling i Siljansbygden eller någon annanstans i landet. Antingen var man med i en församling som man tyckte hade betett sig illa eller så var man inte med i den. Det fria församlingsvalet ger en möjlighet för människor att stanna i kyrkan, även om man känner att förhållandena är väldigt svåra och tuffa i den egna församlingen och man att man inte med anständigheten i behåll kan stanna i den församlingen. Jag tycker den aspekten borde följas upp betydligt mer. Jag tycker det är beklagligt att utskottet inte över huvud taget har något resonemang om det danska systemet.

Jag ber, herr ordförande, att få sätta upp mig och tala en gång till. Jag yrkar bifall enligt det jag nämnt ovan.

PER LINDBERG:

Ordförande, ledamöter! Motionären till motion 2013:41 önskar att möjligheterna för en friare församlingstillhörighet ska undersökas. Rent principiellt är det en önskan jag delar. Vi kommer att behöva öppna upp för vissa ändringar i nuvarande regelverk.

I dag följer tillhörigheten till församling slaviskt Skatteverkets folkbokföringsbeslut och detta får orimliga konsekvenser. Dem behöver vi inte gå in på, vi har hört dem i talarstolen förut. Folkbokföring på församling kommer ju att upphöra och det finns då inte längre någon anledning att hålla fast vid att slaviskt följa Skatteverkets folkbokföringsbeslut. Även om man nu stöder motionärens intention, är förslaget i ett tilläggsdirektiv till utjämningsutredningen inte rätt väg att gå. Utjämningsutredningen har stora, komplexa frågeställningar att förhandla. Det gäller hela det inomkyrkliga utjämningsystemet, clearingfrågorna och fastighetsförvaltningen. Därför platsar helt enkelt inte den här frågan, Irene. Jag kan till och med sträcka mig till att säga, att det är direkt olämpligt att lägga in den här frågan i utredningen. Även om jag delar motionens intention i grundfrågan, måste jag yrka bifall till utskottets förslag på avslag på densamma.

Bifall till utskottet.

CLAES BJÖRNDAHL:

Ordförande, ledamöter, biskopar! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och därmed också avslag till motion 2013:41. Som alla vet har Svenska kyrkan sedan urminnes tider en territoriell organisation knuten till bostadsorten. Det skulle naturligtvis kunna vara något annat som var den territoriella anknytningen, men det är den ordningen vi har haft.

Nu finns det många som önskar en uppluckring av detta och vill förändra det på olika sätt. Det kan man naturligtvis besluta om, om kyrkomötet så tycker. Men då ska man vara medveten om att det inte är någon liten detaljförändring man i så fall gör. Det är frågan om en förändring av kyrkosyn i så fall. Går vi från en kyrka med en territorialprincip mer mot en kyrka som är kongregationalistisk eller – om vi vill använda det uttrycket – frikyrklig till sin karaktär. Jag menar, att det ungefär blir som att välja sitt försäkringsbolag eller sitt elbolag eller vad det nu kan vara när man väljer sin församling. Detta måste man vara medveten om, om man gör den här förändringen.

Desto mer allvarligt är egentligen, tror jag, att man riskerar solidariteten i församlingen om det här beslutet skulle bli verklighet. Vilka är det som i så fall kommer att vara församling? Det är sannolikt att det är, om man så får säga, de lite mer medvetna, de som hör lite mer till inbegreppet, för att använda det uttrycket. Människor i allmänhet, de som betalar sin kyrkoavgift men som kanske inte har så våldsamt stort engagemang, kommer inte att flytta. De kommer att vara kvar och detta kan riskera att urholka församlingarna på människor och på resurser.

Avslag på motion 2013:41, bifall till utskottets förslag.

ANNA EKSTRÖM:

Ordförande, biskopar och ledamöter! I sammanfattningen skriver utskottet att de ”framhåller i sina överväganden att det är viktigt att Svenska kyrkan står fast vid den uppgörelse som träffades med staten vid relationsförändringen mellan Svenska kyrkan och staten”. Är det verkligen det, mina vänner? Är det verkligen viktigt?

Detta ska vi diskutera lite längre fram, men vi är faktiskt några som inte tycker det är så viktigt att vi har den sammankopplingen mellan kyrka och stat längre år 2013. Varför det är som ett argument här är för att denna relation just säger att man måste vara medlem där man bor. Tur är ju, att den här relationen inte tar upp att man ska vara medlem där man är engagerad. Annars hade vi inte kunnat ta det beslutet som också står i reservationen förra året, att man nu får delta i en annan församlings församlingsråd och vara aktiv. Det är en uppluckring. Det är för att det är ditåt vi går. Vi går ditåt att vi är aktiva i våra val. Är det så att man är aktiv i en annan församling kanske man känner, att det är där man också vill vara medlem. Är det så att man har varit medlem i en församling hela sitt liv, ja men visst! Om jag då flyttar till ett boende som är lite längre bort, varför ska jag då behöva byta? Då tänker man okej, men Per sa att det inte ska ha med utjämningssystemet att göra. Varje gång vi pratar om att det ska vara lite friare församlingstillhörighet sägs det ja, men vad händer med en församling som i dag är en utflyttningsförsamling eller med en församling där det blir jättestor tillströmning? Då är det klart att det blir en fråga om utjämning. Vi kan inte ha den synen på kyrka, på organisation och på administration vi har i dag. Den har inte medlemmen i centrum, den har ju så att säga alla administrativa papper i centrum.

Bifall till motion 2013:41 och bifall till reservationen och fram för en kyrka där medlemmen är i fokus. Tack.

MATS HAGELIN:

Ledamöter, biskopar! Det är ju ingen hemlighet var vi i vår nomineringsgrupp står och vad vi tycker i den här frågan. Det mesta är nu redan sagt, men jag vill särskilt fästa uppmärksamheten på Irene Oskarssons anförande, där den linje som också den moderata nomineringsgruppen driver tydligt framgår.

Jag vill med detta bara yrka bifall till reservationen och då bifall till motion 2013:41 å hela gruppens vägnar.

BENGT INGHAMMAR:

Ordförande, ledamöter och biskopar! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Det fanns i Göteborg förr i världen något som hette Vasaloppet. Vasaloppet var att man skulle gå till rätt lärare, och den rätte läraren fanns just i Vasakyrkan. Det betydde att en stor del av Göteborgs kristna befolkning, eller kyrkliga befolkning i alla fall, rusade i väg till Vasakyrkan på förmiddagen klockan 11 eller möjligen till klockan 18 på aftonsången. Det fanns ett par sådana här rätta lärare, de fanns i olika församlingar. Då ordnade man det så, att den ene rätte läraren predikade i Vasa klockan 11 och den andre klockan 18 i Annedalskyrkan samma söndag, så att man skulle kunna gå till båda de rätta lärarna. Om nu de här människorna hade fått välja församling, hade de ju valt Vasa och halva Göteborg skulle då ha tillhört Vasa församling.

Jag tror detta om att kunna välja församling på det där viset är en väldigt olycklig utveckling. Det kommer att bli en segregation. Jag bor i en rik församling i Göteborg. Det är många som skulle kunna tänka sig att flytta dit i sin kyrkliga tillhörighet och slippa betala hög kyrkoavgift och då får de andra församlingarna betala desto mer, de som bor i de fattiga sammanhangen. Segregation ska vi väl inte utveckla ännu mer än vad vi har. Det kommer att leda till sekterism. Det är klart att de som tycker som jag kommer till min församling och vill vara med där och de som tycker som någon annan kommer till den församlingen och den prästen och den kyrkan. Det kommer att utveckla ett slags sätt att leva i kyrkan i vårt land som inte är lika med det som jag menar är den lutherska kyrkosynen.

Till sist, vem är huvudperson? Claes Björndahl tog redan upp det. Vem är huvudperson egentligen? Är det vi, innefolket, vi som vet hur vi ska göra, hur vi ska gå, vi som väljer, vi som kan, vi som förstår? Eller är det alla, alla de där andra som solidariskt betalar sina avgifter till den kyrka som de trots allt vill vara med i och som de vill ska kunna fortsätta och fungera på ett vettigt sätt?

Bifall till utskottet.

BRITT LOUISE AGRELL:

Ordförande, vänner i kyrkomötet! Mycket har redan sagts och klart är, att vi har diskuterat och debatterat detta i kyrkomötet många, många gånger tidigare. Det håller jag fullständigt med om, men det är ju inte det vi begär i den här motionen, 2013:41. Vi begär inget beslut. Vi begär ett beslut om att man ska utreda och undersöka möjligheterna till en friare församlingstillhörighet i den utredning som handlar om utjämningssystemet, som vi alltid har fått i halsen tidigare när vi skulle debattera den här frågan. Då har det alltid sagts att det inte funkar. Det har med utjämningen att göra. Hur ska det gå? Då är det väl rimligt att man utreder den frågan samtidigt? Jag tycker det är svagt att säga, att utredningen har så

mycket att göra att den inte kan göra någonting mer. Är det ett skäl emot, när dessa frågor så intimt hör samman?

Sedan gillar inte jag rubriken på det här betänkandet, Valfri församling. Det har jag aldrig sagt. Vi har sagt att vi vill utreda möjligheterna till en friare församlingstillhörighet. Det är dags att göra det nu. Det är ganska många som vill ha den utredningen. Vad den sedan landar i vet vi inte, men vi vill att man verkligen undersöker möjligheterna för människors skull.

Bifall till motion 2013:41 och till reservationen.

LENNART SACRÉDEUS:

Herr ordförande och kyrkomötesombud! Jag vill förtydliga på några punkter det stöd jag ger till Britt Louise Agrells argumentation och hennes motion 2013:41. Det vore en styrka att få en kunskapsförmedling om hur det danska systemet fungerar och på vilket sätt det skulle kunna vara applicerbart i vårt land. Vi behöver inte med nödvändighet införa en dansk modell, där pengarna förs över med att man är församlingstillhörig i en annan församling än den man själv rent fysiskt bor och är skriven i. Man kan också tänka sig övergångslösningar och andra sätt. Jag är heller inte övertygad om, vilket utskottet däremot är, att glesbygd och tanken om att täcka in hela vårt avlånga land skulle missgynnas av ett friare församlingsval. Det kan snarare vara så att landbygdens och glesbygdens församlingar, där många människor ändå – inte minst i andra andliga sammanhang har sitt hjärta – faktiskt skulle kunna stödjas av detta. Vare sig motionärerna, jag själv eller min nomineringsgrupp kristdemokrater för en levande kyrka har låst oss till hur en finansieringsmodell måste se ut. Jag vill också ta upp att jag tycker det är en styrka om man för in detta i en bredare utredning. Jag tycker att Britt Louise Agrells motion därför är vältajmad.

Sedan vill jag vända mig lite mot Bengt Inghammars sätt, att från ÖKA:s sida se det som sekteristiskt att människor firar gudstjänst uppenbarligen i den kyrka där de känner sig mest hemma. Man kan säga att det är väldigt sekteristiskt att fira gudstjänst i ett land, där 98–99 procent av medlemmarna i Svenska kyrkan inte firar gudstjänst på söndagarna. Det är väldigt sekteristiskt att gå i kyrkan över huvud taget om man har det perspektivet. Jag tycker man ska bejaka att människor firar gudstjänst där de känner sig hemma. Jag tycker inte man ska översitta personer och var människor har sitt andliga hjärta. Låt dem fira gudstjänst där de är hemma. Tack.

ANTON HÄRDER:

Ordförande, ledamöter! Jag inledde med att prata om den uppgörelse som vi har mellan staten och Svenska kyrkan. 2012 beslutade riksdagen att bifalla Konstitutionsutskottets förslag om avslag på motion rörande bland annat fri församlingstillhörighet. Man anförde också i Konstitutionsutskottet, att det inte fanns skäl att förorda en förändring eller en omprövning av tidigare beslut rörande relationen mellan staten och Svenska kyrkan.

Vi har pratat väldigt mycket här om att vi ska få välja. Jag tycker vi väljer väldigt mycket i vårt samhälle i dag. Är det inte elbolag, det apotek eller något annat. Jag vill också här anförda att man i och med den nya lagstiftningen, som träder i kraft 1 januari, inom pastorat är valbar till annan församling inom pastoratet också har underlättat den här problematiken som har framförts. Det viktiga är ändå det som biskop emeritus Erik Aurelius sa i Organisationsutskottet för ett antal år sedan. ”Vi väljer inte våra syskon. Vi väljer inte heller vår

församling då.” Det tycker jag vi ska ha med oss. Vi väljer inte våra syskon, vi firar gudstjänst där vi har vår församlingstillhörighet.

NILS GÅRDER:

Herr ordförande! Jag känner lust att åter igen tala om en sak som vi har talat så ofta om. Min uppfattning är, att frågan blev ganska väl utredd för inte så många år sedan. Man belyste de aspekter som har tagits fram här och fann att det fanns ett väldigt litet intresse för församlingsbyte knutet till fritidsbostad eller andra sådana omständigheter. Den principfråga som återstår är, som jag ser det, bara en valfrihet. Att vi skulle övergå till ett system som i Danmark, där kyrkoherden ensam beslutar i denna fråga vad jag förstår, tror jag är helt uteslutet. Om vi skulle välja en utredning måste det ske med motivet att det i princip ska vara en fullständig valfrihet. Något annat tycker jag inte är meningsfullt att utreda och många har hört tidigare förklaras, vilka genomgripande konsekvenser det skulle få för folkkyrkan om vi skulle övergå till en helt valfri församling.

Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 95.